

MODERATERNA BEHÖVER KÄNSLOR OCH VÄRDEN

PER SEHLSTAM

Moderaterna gjorde ett dåligt val, medan kristdemokraterna gjorde sitt bästa någonsin. Moderaterna pratade mest ekonomi. Kristdemokraterna stod för värden och omtanke. Kan moderaterna lära sig något av detta?

Vid ett första ögonkast på årets valresultat kan det konstateras att moderaterna ser ut att ha klarat sig relativt väl i konkurrensen om väljarnas gunst. Partiet gick fram med en halv procentenhet, fick två nya mandat i riksdagen och ligger på ett historiskt sett relativt högt valresultat. Under den lugna ytan ser det dock inte lika bra ut för partiet. Ser man bakom valresultatet verkar det som att moderaterna gjorde ett ganska dåligt val, vilket borde stämna till eftertanke i partiledningen.

I årets val stannade ett rekordstort antal röstberättigade hemma i stället för att rösta. Traditionellt har socialdemokraterna missgynnats av ett lågt valdeltagande, medan de borgerliga partierna å sin sida har gynnats. I hö-

tens val kan den trenden ha brutits. Den del av de röstberättigade som röstade på moderaterna minskade från 19,1 procent 1994 till 17,5 procent i årets val. Det sänkta antalet röster är så alarmerande att det borde stämna till eftertanke om hur moderaterna bedriver verksamheten. Och även ge en smula ödmjukhet till alla partigångare som okritiskt slår sig för bröstet som om moderaterna vore valsegrare.

I årets val nådde kristdemokraterna sitt bästa valresultat genom tiderna. För moderaternas del kan det vara intressant att ställa sig frågan varför det inte var de själva som gick fram i samma utsträckning?

En del av kristdemokraternas framgångar kan säkert förklaras med att de kom att uppfattas som vinnare, vilket lockar röster av det enkla skälet att folk i gemen tenderar att gilla vinnare. Ännu större del av förklaringen torde dock ligga i Alf Svenssons ihärdiga predikande om etik, moral och socialt ansvarstagande. Han har en

nisch, han fyller ett tomrum som har lämnats av moderaterna. Häri tror jag att en av förklaringarna till moderaternas kraftgång ligger, nämligen att man har slutat profilera sig som ett parti som tar ansvar för medborgarna.

Brist på empati

Trots att moderaterna enligt sitt partiprogram förespråkar offentliga sociala åtaganden, talas det inte vidare mycket om det utåt och det tal som hörs är halvhjärtat. Det uppfattar väljarna, de ser att det inte finns någon vidare övertygelse bakom det budskap som förs fram. Ett av skälen här för är att de budskap som förmedlas oftare handlar om ekonomi och pengar än om medmänsklighet. Mottagaren upplever därför ofta en tveksamhet om moderaterna verkligen vill ha de offentliga åtaganden som partiet säger sig förespråka. Känslan av nödvändigt ont är knappast vidare säljande.

Än tydligare blev bristen på empati i årets valrörelse, då partiet valde att

---

PER SEHLSTAM är ordförande i Föreningen Heimdal i Uppsala.

satsa på sina starka frågor. De frågor som lyftes fram, exempelvis skattesänkningar och kärnkraft, är det få som uppfattar som mjuka eller mänskliga. Det gör att moderaterna uppfattas som ett parti som visserligen har sunda åsikter i mångt och mycket, men vars systemskifte få skulle vilja se sina nära och kära ut-sättas för.

Man kan med hjälp av SVT:s valundersökning konstatera att moderaterna inte var vidare framgångsrik i att få väljarna att koppla sina hjärtefrågor till moderaternas budskap. Bland de frågor som väljarna som helhet upplevde som viktigast kom sysselsättningen på andra plats och ekonomin på tredje plats. Skatterna kom på andra plats bland de moderata sympatisörerna men på tionde plats eller lägre bland sympatisörerna för övriga partier. En slutsats som går att dra är att moderaterna inte lyckats förmedla kopplingen mellan skatterna och den låga sysselsättningen till andra än egna väljare. Detta är allvarligt, då det tyder på att man inte ens i de få frågor som man valde ut för att försöka profilera sig, och där man anser sig ha högt förtroende, lyckades vidare väl.

Tappat tillit

En renodlad strategi, där man driver vissa frågor, kan kanske fungera i slutskedet av ett val, då det gäller att snabbt maximera antalet röster. Men det är inte en vidare bra väg för mellanvalsperioder. Det är då man har chansen att skapa förtroende i nya

frågor och öka förtroendet i dem där man inte är så stark att man sedan kan föra fram dem som valfrågor. Det förefaller man inte ha gjort under den föregående mandatperioden; moderaterna har snarare gjort det lätt för sig genom att enbart tala om frågor där man har högt förtroende. Följden har blivit att partiet har tappat den lilla tillit det har haft i vissa frågor, exempelvis omsorgsfrågor, varför det i valet öppnades en möjlighet som kristdemokraterna inte var sena att utnyttja.

Det ligger onekligen ett problem i det sätt varpå moderaterna kommunicerar med medborgarna. Det budskap som förmedlas upplevs ofta vara falskt. De som producerar eller sänder budskap verkar inte till fullo hålla med om det de sprider. Det finns ett glapp mellan det man vill ge sken av att man tycker och det som man faktiskt vill. Tydligast kommer det till uttryck i sociala frågor. Jag får en känsla av att moderaterna inte riktigt vill erkänna att man inte längre tror på en generell välfärdspolitik av nuvarande modell. Det kan vara en förklaring till att få moderata företrädare klarar av att vinna några debatter om sociala frågor, utan är ständigt defensiva och låter ofta angrepp stå oemotsagda. Konsekvensen därav blir att partiet inte får ut något som helst socialt budskap och uppfattas som kallt och hårt.

Jag tror att det här finns två vägar att välja mellan, antingen så byter man kommunikatorer och budskapsformare till några som faktiskt tror på

det som de skall förmedla eller så byter man budskap. Ändrar man budskapet kommer samma personer kunna förmedla det på ett ärligt sätt vilket förhoppningsvis gör att de kan förklara vad de avser. I bästa fall skulle det leda till att partiet lyckas visa upp någon sorts omtanke om medmänniskorna.

Fler ansikten utåt

Moderaterna identifieras i mycket stor utsträckning med partiledaren, vilket i dagsläget är en tillgång då partiledarens popularitet hos befolkningen är större än partiets. Samtidigt innebär det en risk för framtiden, att få av företrädarna är etablerade i media och kända namn hos väljarna. Den dag Carl Bildt väljer att göra något annat riskerar partiet att stå utan klara profiler som naturligen kan ta vid. Det borde därför vara i partiets intresse att se till att etablera så många företrädare på riksplanet som möjligt. En tänkbar väg att göra det kan vara att sätta upp en moderat skuggregering, där partiets talesmän i olika frågor lyfts fram och ges möjlighet att agera mot de socialdemokratiska statsråden. Därmed kan socialdemokraternas syn på sig själva som det enda partiet som ensamt är redo att styra riket motverkas även i allmänhetens ögon. Det skulle även innebära ett sätt att visa på ett väl underbyggt regeringsalternativ i nästa val och befasta moderaternas tongivande roll i oppositionen.

Ett annat problem som moderaterna har är att de förefaller att ha främ-

jat en kultur av känslökyla i partiet. Moderater som uttalar sig är oftast oerhört teknokratiska, oavsett vad företrädarna talar om. Bara för att man inte vill genomföra offentliga åtgärder på alla plan, får man inte koppla bort sina känslor. Rationella argument biter måhända bra på mottagarens intellekt, men för att övertyga måste man även vinna medborgarnas hjärtan. Det krävs känslor som visar att man faktiskt bryr sig om dem man talar till. Någon allmän hänvisning till att partiledaren för några år sedan samordnade återuppbyggnaden av ett krigshärjat land är knappast ett dugligt substitut. Känslor är en förutsättning för att kunna säga att man inte vill ha den ena eller andra offentliga insatsen samtidigt som man visar att det som händer i samhället berör en; den som visar empati med dem som drabbas av olika olyckliga händelser i samhället får en hel del gratispoäng i form av ett positivt grundintryck.

Inga "riktiga moderater"

Man kan ofta tycka sig ana att partiet centralt hyser ett förakt för de lokala företrädare som upptäckt att många väljare inte vill rulla tillbaka de sociala skyddsnäten och som börjat agera utifrån det. Ofta hörs det röster som säger att dessa personer inte är några "riktiga moderater". I stället för att förakta dem borde partiet centralt ge dem mesta möjliga stöd, exempelvis genom att ta ideologisk strid och därmed skapa opinion för en annan politik än den som det finns förutsätt-

ningar att föra i dag.

Man kan naturligtvis tycka att det är ett ansvar som alla representanter för partiet delar, men ytterst ansvarar partiledningen och partiordföranden för att driva den politiska debatten. Partiledningen borde se det som sin uppgift att jobba för att lägga en god grund för maktövertagande med möjlighet att genomföra förändringar. För det krävs det att man vinner sympati hos medborgarna för förändring av den nuvarande välfärdsstaten. I annat fall är moderaterna dömda till att för evigt administrera socia-

”
En tänkbar väg att göra det kan vara att sätta upp en moderat skuggregering, där partiets talesmän i olika frågor lyfts fram och ges möjlighet att agera mot de socialdemokratiska statsråden.
 ”

listiska välfärdsprojekt om de råkar hamna i regeringsställning.

Moderata företrädare har en tendens att ofta välja en argumentationsmässig genväg; ofta hänvisas till vad ekonomin tål eller inte. Underförstått i ett sådant sätt att argumentera ligger att man inte skulle ha haft något emot de system man vill förändra om ekonomin bara hade tillåtit. Det innebär att man med egna argument förstärker motståndarnas ideologiska bas. Då finns det heller inget skäl att i

det långa loppet rösta på moderaterna; varför välja en tafflig kopia, när det finns ett till synes omtänksamt original bredvid?

Ideologisk renässans

Partiet skulle må bra av att diskutera vart man vill gå; i dag diskuteras oftast medlen, medan målen glöms bort. Det skulle behövas en ideologisk renässans så att man kan förmedla en långsiktigt hållbar bild till medborgarna. Det skulle ge en ökad dynamik inom moderaterna och medborgarna skulle ges möjlighet att värdera ett alternativ till ett fortsatt socialistiskt präglat samhälle. En ideologisering av moderaterna ställer sannolikt högre krav på förmågan att förmedla budskapet, men vinsten som hägrar i form av en solid bas för den politik man vill föra torde vara en lockelse som gör det mödan värt.

Moderaterna måste helt enkelt våga ta debatt om varför man inte skall ha offentlig styrning av allt i medborgarnas liv, men då inte bara ur ett ekonomiskt perspektiv utan främst ur ett humanistiskt. Man måste exempelvis övertyga väljarna om varför det är bättre för barnen att familjerna väljer att ordna barnpassningen själva i stället för att det offentliga organiserar barnomsorgen. Vill man se en förändring i samhället måste man ta även den värderingsladdade striden, vilket kräver att partiledningen vågar stå upp och formulera värderingarnas positiva innebörd så att medborgarna också ser positivt på desamma.